پژوهش

ایران و بحران لبنان

فوریه 2021

دکتر مثنی العبیدی

پژوهشگر امور منطقه ای و بین المللی

RASANAH
المعهد الدولي للدراسات الإيرانية
International Institute for Iranian Studies

فهرســـت

چکیده 3
مقدمه 4
نخست: ماهیت و ابعاد نقش ایران در لبنان.....5
دوم: پیامد رشد نفوذ ایران برای لبنان 12
سوم: حضور ایران در لبنان، فرصت ها و چالشها.....22

چکیده

این پژوهش میزان تأثیر ایران بر بحران لبنان را مورد بررسی قرار می دهد. برای این منظور، سطوح حضور ایران در لبنان مخصوصا سطوح سیاسی، اقتصادی، امنیتی و نظامی و همچنین حضور نرم ایران در ابعاد فرهنگی و مذهبی را روشن می کند. به علاوه، میزان حضور نرم ایران و میزان تأثیر آن در وخامت بحران سیاسی، اقتصادی و امنیتی لبنان و حالت ضعف و شکنندگی که اوضاع لبنان را دچار کرده و لبنان را در یک شرایط استثنایی قرار داده است، را به خوبی معرفی می کند. در شرایطی که بحران لبنان ابعاد تازه تری به خود می گیرد و وخیم تر می شود، افزایش نفوذ ایران در لبنان ضامن بقا و دوام و احتمالا، تقویت این نفوذ است. اما در عین حال، چالشهایی نیز بر سر راه نفوذ ایران قرار دارد که ممکن است نقش ایران در لبنان را کم رنگ تر کند. این پژوهش در تلاش است تا با در نظر داشت تحولات اخیر لبنان، تمام جوانب نفوذ ایران در لبنان را مورد بررسی قرار دهد.

مقدمه

ایران یک کشوری است که بیش از همه در امور کشورهای منطقه دخالت دارد و به محض اینکه فرصتی پیدا کند با استفاده از وضعیت بی ثبات برخی کشورها، با دخالت های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی و حتی نظامی و امنیتی اقدام به گسترش نفوذ خود می کند. لبنان یک کشور عربی است که ایران در چندین بُعد و عرصه در این کشور حضور پر رنگ داشته است. حضور چندین دهه ایران در لبنان در عرصه های مختلف از بحرانهای داخلی و نابسامانی این کشور تغذیه کرده است. ایران بر میزان دخالت خود در امور لبنان افزوده و برای پیشروی و افزایش سیطره خود بر امور لبنان و به دست گرفتن سرنوشت این کشور، یک ارگان داخلی وفادار در این کشور ایجاد کرده تا از طریق آن منافع خود را تأمین کند.

لبنان نیز همچون سایر کشورهایی که صحنه دخالت ایران شده است، از پیشرفت بازمانده و دچار اقتصاد نابسامان، اوضاع سیاسی بحرانی و از لحاظ امنیتی و اجتماعی ناآرام شده است تا جایی که به یک دولت تقریبا درمانده تبدیل شده است که از بی ثباتی سیاسی رنج می برد. و اغلب اوقات در تشکیل یک حکومت ملی پاسخگو ناکام بوده است. بلکه مسائل سیاسی با معامله گری فیصله می شود و حزب الله یک عدد مهم در معادله سیاست است. مضاف بر اینکه اوضاع اقتصادی چنان رو به وخامت گذاشته که دولت قادر به پرداخت بدهی خارجی نیست و بدهی خارجی این کشور 155٪ درآمد داخلی آن است.

ناامنی از دیگر مشکلات این کشور است که انفجار بندر بیروت نمونه بارز آن بود؛ واقعه ای که نشان داد این کشور تا چه اندازه اسیر ماجراجویی های حزب الله هم پیمان ایران شده و چگونه این کشور به صحنه درگیری ایران و رقبای منطقه ای اش بدل شده است. دخالت حزب الله در سوریه مصداق بارز بحران پیچیده ای است که لبنان قربانی آن است.

اعتراضات مردمی در لبنان با هدف برکناری دولتمردان فاسد که اغلب آنها از حزب الله و هم پیمانانش نمایندگی می کردند، چالش بزرگی برای نقش ایران در لبنان بود. این اعتراضات که محدود به یک مذهب خاص نبود، واقعیت بحران و نقش حزب الله و ایران در پیچیده تر کردن اوضاع مملکت

را بـرای طبقـه حاکـم بسـیار واضـح و آشـکار کـرد. در کنـار فشـارهای داخلـی، فشـارهای خارجـی نیـز بـر لبنـان شـدت گرفـت و در ایـن اوضـاع واقعـه انفجـار بنـدر بیـروت روی داد و ضـرورت بررسـی و رسـیدگی بـه ریشـه هـای ایـن بحـران را آشـکار کـرد. بی تردیـد ایـن شـرایط و تحـولات کنـونی فشـارهای مضاعفـی را متوجـه حضـور ایـران در لبنـان می کنـد. و همزمـان، قـدرت هـای بیـن المللـی و منطقـه ای بـرای تعدیـل رفتارهـای ماجراجویانـه ایـران در منطقـه و جلوگیـری از دخالتهـا و نـا آرامی هایـی کـه در منطقـه ایجـاد کـرده اسـت، تـلاش می کننـد.

ایـن پژوهـش بـر آن اسـت تـا بـه چندیـن سـؤال در مـورد نقـش ایـران در بحـران رو بـه وخامـت لبنـان پاسـخ دهـد کـه مهمتریـن ایـن سـؤالات عبارتنـد از: عرصـه هـای دخالـت ایـران در لبنـان کدامنـد؟ چگونـه نقـش ایـران در اوضـاع لبنـان تأثیـر منفـی گذاشـته و در بحـران لبنـان سـهم داشـته داشـته اسـت؟ فرصـت هـا و چالشـهای پیـش روی ایـران در لبنـان کدامنـد؟

نخست: ماهیت و ابعاد نقش ایران در لبنان

ایـران در لبنـان حضـور پـر رنگـی دارد کـه در اینجـا بـه مهمتریـن عرصـه هـای حضـور ایـران اشـاره می کنیـم:

1. نفوذ و جهت دادن تحولات سیاسی داخلی لبنان

لبنـان بـرای ایـران از اهمیـت اسـتراتژیک برخـوردار اسـت کـه بسـی فراتـر از رابطـه مذهبـی بـا شـیعیان ایـن کشـور اسـت. ایـران می خواهـد بـا نقـش فعـال و نـرمی کـه در ایـن کشـور دارد، راه خـود را بـه مشـرق عـربی هموار کنـد و در مبـارزات منطقـه ای و بیـن المللـی از لبنـان بـه عنـوان یـک کارت برنـده اسـتفاده کنـد[1]. لبنـان اولیـن کشـوری بـود کـه ایـران توانسـت اصـول سیاسـت خارجـی خـود از جملـه صـدور انقـلاب را در آن پیـاده کنـد و بـا تأسـیس حـزب الله در ایـران لبنـان موفـق شـد یـک نماینـدگی سیاسـی و نظـامی در لبنـان ایجـاد کنـد. حـزب الله در بیانیـه تأسـیس حـزب کـه در سـال 1985 میـلادی صـادر شـد، اعـتراف می کنـد کـه بـه اوامـر ولـی فقیـه در ایـران پـای بنـد اسـت و از سـوی دیگـر، رهـبران ایـران هـم بـه تعبیـر رهـبر جمهـوری اسـلامی ایـران، " حمایـت از حـزب الله و پشـتیبانی سیاسـی از آن را

---

1 خالـد جویعـد ارتیمه عبادي، "تأثیر نفوذ ایران بر کشـورهای عربی (سـوریا ولبنـان) 1979-2007"، (مؤتـه: پایان نامه کارشناسی ارشد، چاپ نشده، دانشـگاه مؤتة، 2008م)، ص 98.

وظیفه مذهبی و انقلابی خود می دانند "[1].
در راستای تلاش برای تغییر مأموریت حزب الله از یک گروه مسلح به یک جریان سیاسی اثرگذار که حضور پر رنگ ایران در لبنان را حفظ کند، ایران تلاش کرده است تا حزب الله را به مشارکت در جریانات سیاسی و غیر نظامی جامعه لبنان سوق داده و حمایت کند[2] و در این راستا حزب الله از سال 1990 میلادی در تمام انتخابات برگزار شده مشارکت داشته است؛ از جمله انتخابات پارلمانی اخیر که از سال 2009 میلادی به تأخیر افتاده بود و نهایتا در تاریخ 7 می 2018 میلادی برگزار شد که حزب الله و هم پیمانانش از مجموع 128 کرسی، 67 کرسی یعنی بیش از نیمی از کرسیهای مجلس را به خود اختصاص دادند[3].
فرمانده وقت سپاه قدس قاسم سلیمانی حتی قبل از اعلام نتایج رسمی انتخابات، از پیروزی حزب الله و هم پیمانانش در انتخابات سخن گفت. خبرگزاری فارس به نقل از وی نوشت: " حزب الله پیروزی بزرگی کسب کرده و از مجموع 128 کرسی، 74 کرسی را به خود اختصاص داده است ". این در حالی بود که حتی خود حزب الله در آن زمان به چنین رقم و آماری اشاره نکرده بود. این به خوبی نشان می دهد که تا چه اندازه ایران بر روند جریانات سیاسی در لبنان تأثیر گذار است و در یک شرایط کاملا حساس که خود و وابستگانش تحت فشارهای سخت منطقه ای و بین المللی قرار دارد، توانسته است پیروزی بزرگی را برای هم پیمانانش در لبنان رقم بزند[4].
ایران در تحولات گوناگون لبنان دخالت می کند. به محض اینکه در 17 اکتبر سال 2019 اعتراضات مردمی در لبنان به راه افتاد، ایران آن را توطئه قدرت های استعماری همچون آمریکا و اسرائیل علیه لبنان دانست. و به محض اینکه به دنبال فشارها و خواستهای مردمی در فوریه سال 2020 حکومت

---

1 محمد خالد، "حزب الله" اسب تروجان ایران در لبنان، سایت البیان، (2 نوامبر 2017)، تاریخ بازدید: 3 آگوست 2020. https://bit.ly/3djYRyp

2 علي حسين باكير، حزب الله و طرح منطقه ای ایران "رابطه و نقش"، گزارش راهبردی، نسخه چهارم، (لندن: مجله البيان و مركز مطالعات علوم انسانی العربي، 1428هـ)، ص 171-172.

3 مرفت زکریا، روند های پیچیده.. چگونه دخالت ایران روند انتقال قدرت در لبنان را با مشکل مواجه می کند؟، (2 آگوست 2018)، تاریخ بازدید: 10 آگوست 2020 https://bit.ly/3iOqG3k

4 مأمون عمري، ایران و جنجال تازه ای که در لبنان به راه می اندازد: قاسم سلیمانی در اعلام پیروزی حزب الله به ارقامی اشاره می کند که حتی خود حزب اعلام نکرده است، انباط، (12 ژوئن 2018)، تاریخ بازدید: 10 آگوست 2020. https://bit.ly/33Moe92

دیاب تشکیل شد. علی لاریجانی رئیس وقت مجلس ایران به عنوان اولین هیأت خارجی با فاصله کمتر از یک هفته از تشکیل دولت جدید لبنان وارد بیروت شد و تصریح کرد که "باید درباره مسائل گوناگون گفتگو و رای زنی صورت گیرد. و سوریه و لبنان دو کشور مهم در محور مقاومت هستند." این رفتار و گفتار لاریجانی نشان داد که ایران در تحولات گوناگون سیاسی لبنان حضور مستقیم دارد[1] و تلاش دارد تا جایی که بتواند لبنان را از کشورهای عربی دور کند. و زمانی که آلمان حزب الله را در لیست گروههای تروریستی گنجاند و فعالیت های این حزب را در این کشور ممنوع کرد، بار دیگر قبل از اینکه موضعی از جانب دولت لبنان اعلام شود، ایران پیشی گرفت و این تصمیم آلمان را " نوعی بی احترامی به دولت و ملت لبنان دانست که از روی حکمت گرفته نشده است ". و مهمتر از همه اینکه ایران از این تصمیم به عنوان تهدید خارجی برای مواضع ایران و منافع ملی این کشور یاد کرد "[2]. این نوع موضع گیریها نشان می دهد که تا چه اندازه ایران در سیاست داخلی و خارجی لبنان دخالت دارد.

ایران می کوشد تا نقش سیاسی خود را در لبنان تقویت کند. در این راستا باید همپیمانانش در لبنان و مخصوصا حزب الله بتوانند قدرت و نفوذ خود را در دولت و پارلمان حفظ کنند و از یک سو در تشکیل دولت ها و یا اگر ضرورت ایجاب کند، در ناکارآمد کردن دولت ها قدرتمند عمل کنند[3] و نیز در سیاست خارجی لبنان تأثیر گذار باشند و بتوانند این تأثیر گذاری را در جهت تأمین منافع منطقه ای ایران به کار گیرند. و در این راستا مأموریت های راهبردی که حزب الله خارج از مرزهای لبنان به انجام می رساند، خواسته ها و منافع راهبردی ایران را برآورده می کند.

و می توان گفت که ایران از گسترش نفوذ حزب الله در داخل لبنان بهره برداری های کلانی کرده است؛ مخصوصا بعد از اینکه حزب الله در تصمیم گیریها به یک طرف مهم - اگر نگوییم مهمترین طرف - بدل شده است.

---

1 توني بولس، سفر لاريجانى به لبنان... فشار به دياب و ديگر اهداف، ايندپندنت عربي، (18 فوريه 2020)، تاريخ بازديد: 10 آگوست 2020. https://2u.pw/p18xb

2 محمود رشدی، بعد از تحریم حزب الله... آیا بیروت و تهران رابطه خود را بخاطر برلین به مخاطره می اندازند، سایت خبری رؤیة، (7 می 2020)، تاریخ بازدید: 10 آگوست 2020. https://2u.pw/RmKTq

3 سعود المولی، ایران و جهان عرب: " لبنان به عنوان نمونه "، (دوحة: سمینار روابط در سطح کشورهای عربی و بین المللی، 2013)، ص 15.

و گسترش نفوذ خارجی حزب الله نیز دستاوردهای زیادی برای ایران داشته است چرا که این حزب به منزله یک کشور در داخل کشوری دیگر عمل می کند که نیروی نظامی و تشکیلات اداری خاص خود را دارد و بدون اینکه به موضع رسمی کشور لبنان وقعی نهد، در مسائل جنگ به طور مستقل تصمیم گیری می کند. در نتیجه، حزب الله یکی از مهمترین ابزارهای اعمال سیاست های ایران در داخل و خارج لبنان به حساب می آید[1].

2. نفوذ و حمایت از روابط اقتصادی

با آنکه ایران از دیر زمانی هم پیمانان خود را در لبنان مورد حمایت قرار می داد، اما تبعات جنگ سال 2006 میلادی خسارت های کلانی را به لبنان وارد کرد و سبب شد که پای فعالیت های اقتصادی ایران به لبنان باز شود و با کمک به لبنان روابط اقتصادی خود را در عرصه های تجارت و سرمایه گذاری خارجی در این کشور تقویت کرد. و چندین تفاهمنامه و پروتوکولهای اقتصادی با لبنان به امضاء رساند. همچنین تسهیلاتی در زمینه تجارت و اقتصاد در بخش های کشاورزی، صنعت، محیط زیست و نظامی به این کشور اعطا کرد[2].
ایران در راستای بهره برداری از بحران کنونی لبنان به نفع خود، اعلام کرده است که در مبادلات تجاری بین دو کشور مخصوصا مشتقات نفتی، لیره لبنان را می پذیرد. این اقدام در حالی صورت می گیرد که از یک سو ایران در تلاش است آثار تحریم اقتصادی را کاهش دهد و از طرفی هم لبنان به کمک های ایران نیازمند است. تلاش اقتصادی ایران در لبنان به اینجا ختم نمی شود بلکه حزب الله علاوه بر نقشهای دیگری که دارد، به عنوان نماینده اقتصادی ایران در لبنان عمل می کند و از طریق شبکه های پیچیده ای که ایران به کمک این حزب برای دور زدن تحریمهای آمریکا ایجاد کرده، با تأسیس شرکت های وهمی تاجران را برای پیشبرد مقاصد خود به خدمت می گیرد و از این طریق به اقتصاد ایران کمک می کند. گزارشها حاکیست که حزب الله توانسته است مبالغ ارزی هنگفتی را از بازارهای مالی و بانکهای

---

1 هدی رؤوف، تغییر تصویر ذهنی که از حزب الله و ایران در منطقه وجود دارد، ایندپندنت عربي، (6 سپتامبر 2019)، تاریخ بازدید: 10 آگوست 2020. https://2u.pw/4HzWd

2 احمد ثابت محمد و دیگران، تأثیر مذهب گرایی در سیاست خارجی در مورد خاورمیانه: بررسی وضعیت "عراق، سوریه، لبنان" مرکز دموکراتیک عربی، (16 ژوئن 2017)، تاریخ بازدید: 10 آگوست 2020. https://bit.ly/3jRIjjT

لبنـان جمع آوری و از طریـق تاجـران و شـرکتهای صرافـی کـه نامهـای لبنـانی و عـربی دارنـد، بـه ایـران ارسـال کنـد[1].
حـزب الله در طرحهـای ایـران کـه بـا عناویـن "حمایـت ایـران" و "گزینـه اقتصـادی بـرای لبنـان" یـاد می شـود، نقـش بازاریـاب بـازی می کنـد. و ایـن طـرح را دبیـر کل حـزب و وزرای آن در کابینـه و نماینـدگانـش در پارلمـان حمایـت می کننـد. و از "آمادگـی ایـران" در تمـام زمینـه هـای اقتصـادی و تسـهیل مبـادلات تجـاری در مقابـل لیـره لبنـان سـخن می گوینـد. همانطور کـه ایـن حـزب بـر ضـرورت پذیرش حمایـت اقتصـادی ایـران و تسـهیلاتی کـه ارائـه می کنـد، تأکیـد دارد و مـا شـاهد هسـتیم کـه اقـلام دارویـی و غذایـی ایـرانی بـه وفـور در بازارهـای لبنـان و مخصوصـا مناطـق تحـت سـیطره حـزب الله دیـده می شـود[2].
مؤسسـه آمریکایـی "رانـد" در گزارشـی بـا عنـوان "سـرقت الکترونیکـی و انتشـار غیـر قانـونی فیلـم هـا .. جرایـم سـازمان یافتـه و تروریسـم" نوشـته اسـت کـه باندهـای خـلاف کار کـه در منطقـه مثلـث مـرزی بیـن برزیـل، آرژانتیـن و پارگوئـه فعالیـت دارنـد، عملیـات و فعالیـت هـای حـزب الله را تأمیـن مالـی می کننـد. در ایـن گـزارش تأکیـد شـده اسـت کـه ایـن منطقـه بـه مرکـز مالـی بـرای تأمیـن مالـی فعالیـت هـای حـزب الله بـدل شـده اسـت. و سـالانه مبالـغ مالـی کلانی کـه تقریبـا 20 میلیـون دلار تخمیـن زده می شـود، از ایـن منطقـه بـه حـزب الله تحویـل داده می شـود.
ایـن گـزارش همچنیـن می افزایـد کـه حـزب الله بـا اسـتفاده از رابطـه تنگاتنگـی کـه بـا ایـران دارد، توانسـته اسـت کـه روابـط و فعالیـت هـای خـود را در منطقـه مثلـث مـرزی بـا کشـورهای آمریـکای جنـوبی کـه حیـاط خلـوت ایـالات متحـده بـه حسـاب می آینـد، تقویـت کـرده و گسـترش دهـد. بنـا بـر ایـن گـزارش، از میـان مبالغـی کـه حـزب الله دریافـت می کنـد، تنهـا 5.3 میلیـون دلار از فـردی بنـام "اسـد احمـد بـرکات" کـه بـه فعالیـت هایـش در زمینـه تجـارت مـواد مخـدر و توزیـع و پخـش غیرقانـونی فیلـم هـا معـروف اسـت، بـه آن حـزب داده شـده اسـت و در مقابـل سـید حسـن نصـر الله دبیـر کل حـزب الله از کمـک سـخاوتمندانه وی بـه

---

1 توني بولس، چگونه حزب الله برای نجات ایران، سیستم بانکی کشور را نابود کرد؟، ایندپندنت عربی، (21 نوامبر 2019)، تاریخ بازدید: 11 آگوست 2020. https://2u.pw/D4lWZ
2 حسین طلیس، "کشتیهای ایران در دریا منتظر هستند".. آیا لبنان ریسک خواهد کرد ؟، سایت الحرة، (2 جولای 2020)، تاریخ بازدید: 9 آگوست 2020. https://2u.pw/bztJ5

صندوق شهدای لبنان سپاسگزاری کرده است. گفتنی است فعالیت های فرقه گرایی حزب الله در لبنان از محل این صندوق تأمین می شود[1].

3. کاربرد امنیتی و نظامی

بعد از سال 1979 میلادی بود که ایران به فعالیت امنیتی و نظامی در لبنان توجه نشان داد. و به لبنان به عنوان خط مقدم پروژه ولایت فقیه و دفاع از انقلاب و نظام جدید نگریست. در دهه هشتاد میلادی و دقیقا در سال 1982 میلادی پس از تجاوز اسرائیل به لبنان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران اولین پایگاههای نظامی خارج از مرزهای خود را در بقاع ایجاد کرد. سپس با تأسیس حزب الله لبنان نیروهای این حزب را آموزش داده و با دادن تسلیحات آنان را آماده کرد و ساختار تشکیلاتی امنیتی – نظامی برای آنان ایجاد کرد. و در فوریه سال 1985 میلادی بود که حزب الله رسما به عنوان نیروی نظامی فعال اعلام وجود کرد و از آن زمان تا کنون توانسته است به عنوان بازوی نظامی ایران در منطقه عمل کند[2].

حمایت ایران از حزب الله در جنگ سال 2006 میلادی بسیار پر رنگ بود که شامل کمک های مالی و نظامی بود. ایران در طول این جنگ تعداد 1200 تا 1300 فروند از انواع موشک ها در اختیار حزب الله قرار داد. برخی بر این نظر هستند که ایران در آغاز این جنگ به نوعی نقش داشت تا افکار عمومی جهان را به این جنگ مشغول کند و از برنامه هسته ای خود دور نگهدارد[3].

در سال 2011 میلادی با آغاز قیام مردمی در سوریه، ایران از حزب الله خواست تا برای نجات نظام بشار اسد وارد عمل شود. یکی از اهداف ایران برای نجات نظام بشار اسد، این بود که راه مواصلاتی زمینی خود با حزب الله را از طریق عراق و سوریه حفظ کند تا بتواند تسلیحات و کمکهای خود را به حزب الله برساند و به کمک راه زمینی که دسترسی ایران را به لبنان فراهم می کند، سیاست های خود را پیش ببرد. ایران، حزب الله را بخشی از سپاه پاسداران انقلاب اسلامی می داند که در مبارزه با اسرائیل و دفاع از انقلاب اسلامی به

---

1 جزئیات قاچاق مواد مخدر توسط حزب الله، سایت jbcnews، (7 جولای 2013)، تاریخ بازدید: 9 آگوست 2020. https://bit.ly/36u2nol

2 علي الامين، سرمایه گذاری ایران در "لبنان به گروگان گرفته شده"، روزنامه العرب، شماره 10864، (9 ژوئن 2018)، تاریخ بازدید: 9 آگوست 2020. https://bit.ly/3lB1j6U

3 أحمد ثابت محمد و دیگران، تأثیر مذهب گرایی در سیاست خارجی ایران، منبع پیشین.

عنوان نیروهای پیشگام عمل می کند که هدف نهایی آن پاسداری از کشور ایران است. سرلشکر یحیی رحیم صفوی مشاور نظامی رهبردر سال 2014 میلادی گفته بود: " مرزهای واقعی ایران به ساحل دریای سفید در جنوب لبنان ختم می شود. "[1]. از اینجا روشن می شود که با حمایتهایی که ایران از حزب الله انجام داد توانست آن را به یک نیروی نظامی دارای توان مبارزاتی بالا و تأثیر گذار در لبنان تبدیل کند که حضور ایران را در عرصه های امنیتی در لبنان تأمین می کند. حزب الله قدرت بزرگی است که قادر است طبق خواست و نظر ایران در ناامن کردن اوضاع منطقه بدون نیاز به دخالت نظامی مستقیم ایران، به صورت فعال عمل کند[2]. و ایران به لبنان به چشم خط مقدم جبهه سپاه پاسداران و سکوی ایران برای ایفای نقش امنیتی در منطقه و بین الملل می نگرد و در این راه اصلا به عواقبی که نبرد ایران و اسرائیل برای لبنان به دنبال خواهد داشت، نمی اندیشد[3].

4. جذب فرهنگی و مذهبی

لبنان به عنوان یکی از کشورهای منطقه عربی که دارای اقلیت شیعی است، برای ایران اهمیت دارد. زیرا محیط مناسبی برای ترویج الگوی فرهنگی ایران و مبادی ولایت فقیه است. به همین سبب ایران فعالیت های خود را در دو عرصه فرهنگی و آموزشی در لبنان وسعت بخشیده است. و در این راستا از طرق مختلفی عمل می کند از جلمه: مشارکت در مناسبت های مشترک با شیعیان لبنان که رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در بیروت میزبانی آنها را به عهده می گیرد مانند روز جهانی قدس، و مناسبت های مذهبی دیگر. ایران مراکز و مؤسسات فرهنگی زیادی در لبنان تأسیس کرده است مثل مراکز فرهنگی امام خمینی که 15 شعبه دارد.

و اما در عرصه آموزش، ایران چندین مؤسسه آموزشی مانند دانشگاه آزاد اسلامی و مؤسسه رسول اکرم (ص) و مؤسسه فاطمه زهرا و مدرسه ایرانی دخترانه و پسرانه ومؤسسه آموزشی تعلیم و تربیت و چندین مرکز

---

1 نشریه القدس العربي، نقش ایران در لبنان و اهمیت راهبردی حزب الله، (6 سپتامبر 2014)، تاریخ بازدید: 3 آگوست 2020. https://2u.pw/Go2pA

2 خالد جویعد ارتیمه عبادي، تأثیر نفوذ ایران بر کشورهای عربی، منبع پیشین، ص120.

3 حسن منیمنه، إیران در لبنان: واقعیت تلخی که باید پذیرفت، سایت الحرة (11 دسامبر 2020)، تاریخ بازدید: 3 آگوست 2020. https://2u.pw/16Rwi

فرهنگی و پژوهشی دیگر را تأسیس کرده است که زیر نظر حزب الله اداره می شود [1] و شبکه ماهواره ای منار که در اختیار حزب الله قرار دارد از دیگر ابزارهای فرهنگی ایران است. فعالیت آموزشی و فرهنگی ایران در لبنان تنها به شیعیان اختصاص ندارد بلکه تلاش بر این است تا فرهنگ ایرانی و الگوی ایرانی را در بین تمام اقشار جامعه لبنان ترویج کند. مرکز فرهنگی ایران، چندین کتابخانه عمومی دارد که کتابهایی را به چندین زبان در اختیار شهروندان قرار می دهد و ضمن انتشار مجلات ادبی دوره های آموزش زبان فارسی نیز برگزار می کند. همچنین در سال 2012 میلادی، مرکز آموزش زبان فارسی در دانشگاه لبنان افتتاح شد. اعطای بورسیه های تحصیلی به دانشجویان لبنانی برای تحصیل در دانشگاههای ایرانی از دیگر فعالیت های آموزشی ایران در لبنان به شمار می رود [2].

از ویژگیهای فعالیت رسانه ای حزب الله این است که تلاش دارد به طور غیر مستقیم همان گفتمان ایرانی را که در داخل ایران رایج است در لبنان ترویج کند. به عنوان مثال شبکه ماهواره ای المنار دخالت های ایران در لبنان و منطقه را موجه جلوه می دهد و ارتش سایبری که حزب الله در اختیار دارد دهها صفحه مجازی را به نام حزب الله اداره می کنند که به نوبه خود تریبون تبلیغاتی هستند که در خدمت ایران و راهبرد آن در لبنان و خارج از آن فعالیت می کنند.

دوم: پیامد رشد نفوذ ایران برای لبنان

دخالت های ایران در لبنان پیامدهای منفی بر اوضاع داخلی و خارجی لبنان به دنبال داشته است که مهمترین پیامدهای حضور ایران را در چندین سطح بررسی می کنیم:

1. بن بست سیاسی و تشدید اختلافات داخلی

دخالت ایران در امور لبنان اوضاع سیاسی را دچار نابسامانی کرده و بحرانهایی

---

1 انتصار مرنیز، "نقش بُعد فرهنگی در جهت دهی سیاست خارجی ایران درباره منطقه شرق عربی بعد از جنگ سرد"، (مسیله: پایان نامه کارشناسی ارشد، چاپ نشده، دانشگاه محمد بو ضیاف، 2016 / 2017)، ص 64.

2 رضوی أحمد عبد الجلیل، راهبرد ایران درخصوص منطقه عربی: بررسی وضعیت "عراق-لبنان" مرکز دموکراتیک عربی، (20 دسامبر 2016)، تاریخ بازدید: 12 آگوست 2020. https://bit.ly/3iOs2eq

از جمله عدم ثبات سیاسی را به وجود آورده است که نمونه بارز آن ناکام کردن سه ریاست جمهوری از طریق نفوذ و تأثیر حزب الله در نهادهای سیاسی لبنان است.

نقش ایران در جلوگیری از برگزاری انتخابات ریاست جمهوری لبنان اینگونه بود که نمایندگان حزب الله از شرکت در جلسات پارلمان و مخصوصا جلساتی که به انتخابات ریاست جمهوری اختصاص داشت، امتناع ورزیدند تا اینکه همان شخصی را که نظر ایران هست، به ریاست جمهوری برسانند[1]. در نتیجه انتخابات ریاست جمهوری برای دو دوره برگزار نشد یعنی از سال 2009 میلادی به بعد انتخابات در لبنان برگزار نشد. همچنین از ماه می سال 2014 میلادی که دوره رئیس جمهور سابق میشل سلیمان به پایان رسید، کرسی ریاست جمهوری برای دو سال و نیم خالی ماند. و لبنان بدون رئیس جمهور ماند تا اینکه کفه ترازو به نفع حزب الله و هم پیمانانش سنگینی کرد و میشل عون هم پیمان حزب الله به عنوان رئیس جمهور انتخاب شد و سمیر فرنجیه که به جریان المستقبل نزدیک است، به حاشیه رانده شد. که این واقعیت نشان از نفوذ ایران در لبنان[2] و عمق اختلافات سیاسی در این کشور دارد به گونه ای که پدید آمدن ائتلافهای سیاسی - مذهبی را در پی داشته است که خود، به اختلافات سیاسی در مورد مسائل داخلی و خارجی مخصوصا بین دو جریان 8 و 14 مارس دامن زده است و این اختلافات بر ثبات سیاسی در کشور سایه افکنده و مانع از آن شده که دولت های قوی و ماندگار در کشور تشکیل شود و این بحرانی است که تا هنوز در کشور ادامه دارد و استعفای دولت اخیر حسن دیاب ناشی از همین بحران است.

ایران در لبنان توانسته است از عامل مذهب شیعه بهره برداری سیاسی کند. و با حمایت از جنبش ها و نیروها و مؤسساتی که رنگ و بوی مذهبی دارند، به احساسات مذهبی دامن بزند. این اقدام ایران بر اوضاع لبنان تأثیر گذاشته و با برانگیختن واکنش های مذهبی دیگر اقشار جامعه موجب درگیری و نزاع بین اقشار جامعه و تضعیف کشور شده است. البته یک گروه مذهبی

---

1 فاطمه فصاعی، دخالت ایران در لبنان زیر پرچم حزب الله، سایت العین، (6 ژوئن 2016)، تاریخ بازدید: 11 آگوست 2020. https://bit.ly/2GPtdgd

2 موسسه بین المللی مطالعات ایران، نقش ایران در معادله لبنان.. شاخصها و نشانه ها، (16 نوامبر 2016)، تاریخ بازدید: 3 آگوست 2020. https://bit.ly/36X1mFQ

مشخصی از این اوضاع استفاده کرده و به گسترش و تقویت نفوذ سیاسی، اقتصادی و امنیتی خود در کشور پرداخته و اجرای دستورات کشور حامی خود را در پیش گرفته است. و می بینیم که حزب الله با تسلط بر امورات کشور لبنان، اجرای سیاست های ایران را در دستور کار خود قرار داده است[1].

علاوه بر آن، ایران با به کارگیری بُعد ایدئولوژی که مضمون آن اولویت تبعیت از مرکز یعنی مرکز قدرت در ایران است، وفاداری هم پیمانان و پیروانش در لبنان را به ایدئولوژی مذهبی پیوند زده است. و این نشان می دهد که ولایت فقیه برای ساختن کشور با ساختار اداری، سیاسی و اقتصادی در لبنان گامی برنداشته و مفهوم توسعه و تقویت هویت ملی لبنان را ترویج نکرده است. اما بیشتر به حمایت بازیگران خاصی در داخل لبنان که بیش از آنکه به لبنان وفادار باشند، نسبت به ایران وفادار هستند، اهتمام ورزیده است. این وضعیت سبب شده است که دولت و طرح دولت ناقص و یا تا حدودی معلق بماند و این شرایط به ایران اجازه داده است تا نفوذ خود را در کشور تقویت کرده و کشور را تحت سیطره هم پیمانان خود نگهدارد[2]. و حتی در سایه تلاشها برای پر رنگ کردن هویت مذهبی، هویت ملی لبنانی در معرض تهدید قرار گرفته است. از دیگر عوامل تهدید هویت لبنانی نامگذاری آثار و اماکن لبنان به اسامی ایرانی است. مثلا یک خیابانی نزدیک به فرودگاه بیروت به نام امام خمینی نام گذاری شده است. و عکس قاسم سلیمانی در منطقه مارون الرأس در جنوب کشور و تصاویر شخصیت های ایرانی در چندین خیابان و اماکن شهرها خود نمایی می کنند[3]. و بر همین منوال، تمام گروههای مذهبی لبنان برای تقویت جایگاه و حفظ بقای خود دنبال هم پیمان خارجی هستند. و اینگونه است که لبنان در گرو دیکته های نیروها و توازنات و منافع کشورهای خارجی قرار گرفته و منافع ملی کشور لبنان به باد فراموشی سپرده شده است. فعالیت های ایران در لبنان باعث کاهش نفوذ کشورهای عربی در این کشور شده است؛ مخصوصا بعد از اینکه حزب الله رویکردهای خارجی کشور را تحت سیطره خود درآورده و آن

---

1 احمد ثابت محمد و دیگران، تأثیر مذهب گرایی در سیاست خارجی ایران، منبع پیشین.

2 علي امين، سرمايه گذاری ايران در "لبنان به گروگان گرفته شده"، منبع پيشين، ص 8.

3 نوران بديع، كاربران تويتر بعد از افراشته شدن تصوير قاسم سليمانی: لبنان زير عمامه ايران، سايت حفريات (19 فوريه 2020)، تاريخ بازديد: 11 آگوست 2020. https://2u.pw/CrleO

را در خدمت منافع ایران به کار می گیرد و منافع و مواضع کشورهای عربی مخصوصا مواضع کشورهای عضو جامعه عرب در مورد قطعنامه هایی که به ایران و هم پیمانانش در منطقه مربوط می شوند، نادیده گرفته می شود. به عنوان مثال لبنان به چندین قطعنامه که اقدامات تنش زای ایران علیه کشورهای عربی را محکوم می کرد، رأی نداد. و این امر بر روابط لبنان با سایر کشورهای عربی مخصوصا کشورهای خلیج که برای سالیان متمادی از لبنان حمایت کرده اند، تأثیر منفی برجای گذاشته است[1].

دخالت ایران در لبنان نه تنها این کشور را در میان کشورهای عربی به انزوا کشانده است بلکه در سطح بین الملل نیز منزوی کرده است. تقریبا از پنج سال پیش به این سو، که کشورهای عرب و آمریکا در موضع خود در قبال ایران تغییراتی داده و سیاست فشار علیه ایران را در پیش گرفته اند و همزمان، نقش ایران در منطقه کم رنگ تر شده است. لبنان نیز از سال 2015 میلادی در انزوای سیاسی و اقتصادی قرار گرفته و دخالت های حزب الله در مسائل منطقه ای مانند سوریه و یمن و حملات پیاپی اش بر عربستان سعودی و امارات، باعث انزوای بیشتر لبنان شده است. به دلیل دخالتهای ایران در لبنان و دنباله روی لبنان از سیاست های ایران که از نظر کشورهای عربی و جامعه بین الملل مردود است، خود لبنان نیز هدف تحریم قرار گرفته است[2]. علاوه بر آن، این احتمال وجود دارد که لبنان رابطه خود را با کشورهایی که حزب الله را به عنوان یک سازمان تروریستی شناخته اند، مانند هلند، بریتانیا و آلمان از دست بدهد. گفتنی است آلمان در ماه می 2020 میلادی چنین تصمیمی را گرفت[3].

جنگ ها و درگیریهای پی در پی که حزب الله به نیابت از ایران در آن دخیل است، کشور لبنان را دچار بحرانهای زیادی کرده است که آخرین این بحرانها همین بحران اقتصادی است که امروز گریبان گیر مملکت شده است؛ آنهم در شرایطی که زیرساخت های کشور ویران شده است. علاوه بر آن، امروز قانون قیصر که در اصل برای رژیم سوریه وضع شده است، لبنان را نیز

---

1 ابراهیم منشاوی، ابعاد و پیامدها: نفوذ ایران در لبنان، مرکز مطالعات و پژوهشهای العربی، (15 مارچ 2016)، تاریخ بازدید: 11 آگوست 2020. https://bit.ly/36VDKBE

2 ندیم قطیش، لبنان و خروج از غارهای ولایت فقیه، نشریه الشرق الاوسط، شماره 15211، (21 جولای 2020)، تاریخ بازدید: 11 آگوست 2020. https://bit.ly/36ONCwW

3 محمود رشدی، بعد از تحریم حزب الله ، منبع پیشین.

گرفتار کرده است. به موجب این قانون هر طرف خارجی که با رژیم سوریه تعامل داشته باشد، از جانب دولت آمریکا تحریم می شود. و بر همگان واضح است که حزب الله روابط اقتصادی تنگاتنگی با رژیم سوریه دارد که از سوی کانالهای رسمی داخل لبنان و از طریق وزراء و نمایندگان حزب اداره می شود. و اگر این رابطه برای ایالات متحده ثابت شود، همین مسأله لبنان را در معرض تحریم های آمریکا قرار می دهد.

2. تضعیف کارکرد اقتصادی

اما نقش ایران در عرصه اقتصاد لبنان، ایران اقتصاد لبنان را به رکود سوق داد زیرا لبنان را در جنگ های منطقه ای مانند جنگ سوریه درگیر کرد و حزب الله چندین وزارتخانه خدماتی و مؤسسات اقتصادی و مالی را در اختیار و در راستای منافع خود به خدمت گرفته است. و مشکلات لبنان با کشورهای خلیج نیز دستاورد ایران و حزب الله است. همه این امور ضررهای هنگفتی به اقتصاد لبنان وارد کرده است که به تعطیلی کشاندن صنعت توریستی کشور و زیانهای ناشی از قطع راههای مواصلاتی وحمل و نقل از راه سوریه و نیز تضعیف سیستم بانکی کشور نمونه های بارز آن است. در نتیجه این عوامل بود که از سال 2012 میلادی رشد اقتصادی کشور کاهش یافت و این کاهش در سالهای بعدی نیز ادامه یافت[1] و لبنان در زمره بدهکارترین کشورهای جهان قرار گرفت که بدهکاری آن تا سال 2019 میلادی به حدود 86 میلیارد دلار رسیده بود و نزدیک به 28٪ مردم زیر خط فقر زندگی می کنند آنهم در حالیکه نرخ بیکاری از 36٪ هم فراتر رفته است[2].

سرمایه گذاری خارجی در کشور نیز کاهش چشمگیری به خود دیده است زیرا در شرایطی که حزب الله ادارات دولتی لبنان را تحت سیطره خود درآورده است، سرمایه گزاران، شرکت ها و کشورها مخصوصا کشورهای خلیج در سرمایه گذاری در لبنان و در روند خصوصی سازی بخشهای دولتی و مؤسسات مالی با مشکل مواجه می شوند مخصوصا در شرایطی که این حزب به خاطر فعالیت های تروریستی مورد تحریمهای بین المللی قرار دارد و چندین کشور

---

1 نزار عبد القادر، بازتاب های تحولات منطقه ای بر لبنان و آغاز به کار بخش امنیتی لبنان، پایگاه رسمی ارتش لبنان، (اکتبر 2015)، تاریخ بازدید: 19 آگوست 2020. https://2u.pw/Y3Ca0

2 International Institute for Iranian Studies, Annual Strategic Report 2019, (Riyadh: International Institute for Iranian Studies, Mar 2020), p 179180-.

غربی فعالیت این حزب را ممنوع کرده است و اغلب این سرمایه گذاران از کشورهایی هستند که حزب الله با آنها دشمنی دارد[1].
قدرت و نفوذ حزب الله به عرصه اقتصادی نیز راه یافته است و حزب الله در لبنان یک نهاد موازی با نهاد دولت در اختیار دارد در نتیجه یک سیستم اقتصادی موازی با اقتصاد دولت دارد و این مسأله بازتاب منفی و تأثیر مستقیم بر بحران اقتصادی کنونی داشته است. در این باره، خانم می شدیاق وزیر دولت در امور توسعه اداری می گوید: " بحران اصلی برای اقتصاد لبنان، وجود یک اقتصاد موازی و قاچاق کالاست که توسط حزب الله اداره می شود"، و حزب الله از گذرگاههای غیر رسمی و حتی از طریق بندر کالاهای تجاری را بدون پرداخت مالیات وارد کشور می کند. حزب الله با این دلیل که واردات این کالا در چهارچوب حمایت از مقاومت صورت می گیرد، از پرداخت مالیات سر باز می زند بنابر این تمام مواد تجاری بدون پرداخت مالیات وارد کشور می شود[2]. حزب الله از بحران کنونی کشور برای افزایش واردات تسلیحات و محصولات ایرانی استفاده می کند. و کالاهای ایرانی بدون پرداخت مالیات و با قیمت ارزان وارد کشور می شود و حزب الله و مجموعه اقتصادی اش بازاریابی این کالاها را بر عهده می گیرد. و برای اینکه به خاطر تعاملات تجاری با ایران، به دام تحریمهای بین المللی گرفتار نشود، و از طرفی هم به واردات کالاهای ایرانی ادامه دهد، حزب الله تلاش می کند که کالاهای ایرانی را از راههای قاچاق وارد کشور کند[3] تا مشمول قوانین و مقررات واردات قرار نگرفته مالیات گمرکی هم به آنها تعلق نگیرد. گفتنی است مالیات گمرکی یکی از مواردی است که می تواند باری از بحران اقتصادی کشور بکاهد.
در شرایطی که ایران و حزب الله تحت فشارها و تحریمهای اقتصادی قرار دارند، حزب الله از نفوذ خود در لبنان استفاده کرده و به جمع آوری ارز مخصوصا دلار آمریکا از بازارهای داخلی اقدام کرده است تا از طریق کشورهای همسایه

---

1 سام نیس، کشور قربانی شود یا "حزب الله" نشریه الشرق الاوسط، شماره 15119، (20 آپریل 2020). https://bit.ly/34lMcBv
2 شبکه الحرة، لبنان و عراق... ملتهایی که نشان ویرانگر ایران را نمی پذیرند، (20 أکتبر 2019)، تاریخ بازدید: 3 آگوست 2020. https://2u.pw/LQy4r
3 حنین غدار، راهبرد جدید حزب الله در لبنان برای پشت سر گذاشتن بحران مالی، انستیتو سیاست خاورنزدیک واشنگتن (2 مارچ 2020)، تاریخ بازدید: 9 آگوست 2020. https://2u.pw/5saPj

به ایران چاقاق کند. در این راستا، تاجران و سرمایه داران طرفدار حزب الله دارایی های خود را که مجموعا یک میلیارد دلار تخمین زده می شود از بانک های لبنانی خارج کرده و در بانکهای عراقی که در راستای منافع ایران فعالیت می کنند، سپرده اند. علاوه بر آن، دهها مورد قاچاق ارز از لبنان به ایران صورت گرفته است که نتیجه آن، کمبود دلار در بازارهای محلی است[1]. و بر همین منوال اقتصاد لبنان از کمک های اقتصادی بین المللی نیز محروم شده است. علی رغم وجود بحران اقتصادی در کشور، لبنان نتوانسته از کمک های منطقه ای و بین المللی و حتی از کمک های مالی که از صندوق بین المللی پول درخواست کرده بود، بهره مند شود زیرا به علت نفوذ حزب الله در بیشتر دستگاههای دولتی، این کمک ها به لبنان منع شده است[2].

زیانهای اقتصادی که از انفجار بندر بیروت و قانون قیصر متوجه لبنان شد، بسیار زیاد است. بنا بر اعلام بانک جهانی، زیان مالی انفجار بندر بیروت که در تاریخ 4 آگوست سال 2020 میلادی روی داد، حدود 3.8 تا 4.6 میلیارد دلار برآورد شده است مضاف بر اینکه این انفجار زیانهایی به تأسیسات زیرساختی و منازل و بیمارستانها و مدارس و خیابانها وارد کرد و باعث تعطیلی شرکت های تجارتی شد و بر اساس تخمین بانک جهانی حدود 2.9 تا 3.5 میلیارد دلار بابت تعطیلی فعالیت های اقتصادی به شرکت ها خسارت وارد آمد[3]. گفتنی است این انفجار در انبار نیترات آمونیوم روی داد که مقدار آن 2750 کیلوگرم تخمین زده می شود. و گفته می شود که این انبار به حزب الله لبنان تعلق داشته است.

دولت آمریکا با تصویب "قانون قیصر" رژیم سوریه را تحریم کرده است. به موجب این قانون علاوه بر اینکه رژیم سوریه تحریم می شود، افراد، شرکت ها و کشورهایی که با این رژیم داد و ستد کند نیز مشمول تحریم قرار می گیرد. یعنی دایره این قانون تمام نهادهایی را که به رژیم سوریه کمک می کنند و با وی تعامل نظامی و اقتصادی دارند نیز شامل می شود. و لبنان که از یک سو نزدیک ترین روابط و بیشترین تعامل را با سوریه دارد و از سویی دیگر حزب

---

1 توني بولس، چگونه حزب الله سیستم بانکی لبنان را برای نجات ایران تضعیف کرده است؟ منبع پیشین.

2 روزنامه الاقتصادیه، لبنان.. بدهکاری و ویرانی اقتصاد، (28 ژوئن 2020)، تاریخ بازدید: 9 آگوست 2020. https://bit.ly/36VlFDt

3 احمد هاشم، بانک جهانی از زیانهای ناشی از انفجار بندر بیروت پرده بر می دارد، شبکه العین، (1 سپتامبر 2020م)، تاریخ بازدید: 5 اکتبر2020. https://bit.ly/2SHAHEG

الله لبنـان در جنـگ هـای سـوریه دخالـت مسـتقیم دارد، در تیـررس تحریمهـای ایـن قانـون قـرار دارد. و هـر شـرکت لبنـانی کـه در سـوریه سـرمایه گـذاری کنـد، تحریـم می شـود. و حـزب الله کـه خـود، یکـی از اهـداف ایـن قانـون اسـت، نـمی توانـد شـرکت هـا و نهادهـای وابسـته بـه خـود را در سـوریه بـه کار گیـرد مگـر اینکـه آن شـرکت هـا و مالـکان آنهـا تحریـم شـوند. یعنـی اگـر لبنـان بـا مشـارکت در بازسـازی سـوریه ایـن قانـون را نادیـده بگیـرد، زیانهـای بسـیار هنگفتـی می بینـد کـه بـه مراتـب از سـود احتمالـی شـرکت هـا بیشـتر اسـت[1].

در حالـی کـه دخالتهـای ایـران در امـور لبنـان بـه بخشـهای مختلـف آسـیب زده اسـت. در ایـن میـان بخـش دارویـی بیـش از سـایر بخشـها متأثـر شـده اسـت زیـرا اقـلام دارویـی توسـط حـزب الله از گذرگاههـای غیـر قانونـی بـه طـور گسـترده بـه کشـور قاچـاق می شـود تـا جایـی کـه بـازار دارو را در اختیـار گرفتـه اسـت. عاصـم عراجـی رئیـس کمیسـیون بهداشـت پارلمـان لبنـان دربـاره واردات سـیل آسـای اقـلام دارویـی ایـران هشـدار می دهـد و می گویـد: " مرزهـا بـاز هسـتند و ایـن امکان وجـود دارد کـه اقـلام دارویـی ایـران بـه طـور غیـر قانونـی وارد کشـور شـود ". فـادی کـرم دبیـر جبهـه "جمهـوری مقتـدر" در مـورد قاچـاق اقـلام داروی ایـران بـه لبنـان می گویـد: " ایـران تـلاش می کنـد اقتصـاد لبنـان را در خدمـت منافـع خـود بـه کار گیـرد. سـالانه از قاچـاق دارو بـه لبنـان، 150 میلیـون دلار سـود نصیـب ایـران می شـود "[2].

3. وخامت تهدیدات خارجی و چالشهای داخلی

امنیـت و ثبـات لبنـان نیـز از پیامدهـای دخالـت ایـران در امـان نمانـده اسـت. علـی رغـم حضـور حـزب الله در فعالیـت هـای سیاسـی کشـور، امـا نیروهـای نظـامی ایـن گـروه همچنـان خـارج از کنـترل حکومـت لبنـان اسـت و ایـن خـود، یـک بحرانی اسـت کـه امنیـت ملـی لبنـان را تهدیـد می کنـد و مایـه نگـرانی جامعـه و حکومـت لبنـان را فراهـم کـرده اسـت. نیروهـای مسـلح حـزب الله کـه پیـش از ایـن، هـدف خـود را نابـودی اسـرائیل معرفـی کـرده بودنـد، امـروز هـدف دیگـری در داخـل لبنـان یافتـه انـد. در تاریـخ 7 می سـال 2008 میـلادی کـه در درگیریهایـی

---

1 ناجي س. بستاني، لبنان از مشاركت در بازسازي سوريه، بيش از آنكه سود كند، زيان مي بيند!، سايت النشرة، (1 ژوئن 2020م)، تاريخ بازديد: 5 اكتبر 2020. https://2u.pw/ZnJMz

2 ريـا شـرتوني، بخـش دارويي لبنـان در مرحله بحـران اقتصادي (گـزارش) خبرگـزاري آناتولـي، (12 جولاي 2020)، تاريخ بازديد: 10 آگوست 2020. https://2u.pw/V1qkm

که در بیروت و تعداد دیگری از مناطق جبل لبنان میان مخالفین و طرفداران حکومت روی داد، حزب الله با استفاده از نیروهای نظامی کنترل بیروت را در اختیار گرفت[1]. آنتونیو گوتریش دبیر کل سازمان ملل متحد توان نظامی حزب را الله عامل تنش در لبنان خواند و خواهان خلع سلاح حزب الله شد. و از حکومت لبنان خواست تا در مورد پیامدهای توان نظامی حزب الله و دخالتهای این گروه در سوریه اعلام موضع کند[2]. و علی رغم اینکه توان نظامی حزب الله با مخالفت لبنان، کشورهای منطقه و جامعه بین الملل قرار گرفته، اما باز هم ایران به تقویت و کمک تسلیحاتی این حزب ادامه می دهد تا مأموریت های داخلی و خارجی را که از طرف ایران دیکته شده است به نحو احسن به انجام برساند.

سیاست حزب الله در راستای تضعیف ارتش ملی لبنان است. ایران بر اساس طرحی که در منطقه و لبنان دنبال می کند، تلاش می کند که نیروهای نظامی حزب الله جایگزین ارتش لبنان شود. ایران و حزب الله هیچ گاه نمی خواهند که رهبری نیروهای نظامی و انحصار تسلیحات نظامی همچون هر کشور دیگری در اختیار ارتش لبنان قرار گیرد[3]. و این مسأله ای است که هر گامی را برای تأسیس نهادهای امنیتی کشور در لبنان خنثی کرده و کار این نهادها در برقراری امنیت و ثبات در کشور را مختل می کند.

از آنجا که ایران به لبنان به عنوان اهرم فشار علیه اسرائیل و قدرتهای منطقه و نیز به عنوان پایگاهی برای نفوذ ایران به منطقه مشرق عربی می نگرد، این کشور به انبار تسلیحاتی بدل شده است. و حزب الله در مناطق مسکونی جنگ افزارها و مهمات و موشک ها را انبار می کند. گزارشها حاکی از آن است که حداقل 28 پایگاه انبار مهمات و سکوی پرتاب موشک که متعلق به حزب الله است در بیروت و مناطق مسکونی و مناطقی که مراکز حیاتی را

---

1 فاطمه فصاعی، دخالت ایران در لبنان، منبع پیشین.

2 حازم حسین، نجات لبنان از شر عمامه های سیاه حومه بیروت.. چرا در این زمان سازمان ملل خواهان خلع سلاح حزب الله و پایان حضور آن در سوریه شده است؟ سایت الیوم السابع، (14 می 2020)، تاریخ بازدید: 9 آگوست 2020. https://2u.pw/XsWwD

3 راغده درغام، سرکوب اعتراضات مردمی در لبنان با دستور ایران و چراغ سبز روسیه، سایت ایلاف، (17 نوامبر 2019)، تاریخ بازدید: 9 آگوست 2020. https://2u.pw/04rV6

در خود جای داده است، قرار دارد[1]. اگر این انبارهای تسلیحاتی مورد هدف قرار گیرد و یا انفجاری در آنها رخ دهد، خطر بزرگی ساکنان این مناطق را تهدید می کند. انفجار بندر بیروت زنگ خطر وجود انبارهای تسلیحاتی و پایگاههای موشکی را به صدا در آورد که وقوع انفجار و یا هدف قرار گرفتن آنها می تواند خسارتهای جانی و مالی بی شماری را در پی داشته باشد.

ناتان سیلس هماهنگ کننده بخش مبارزه با تروریسم وزارت أمور خارجه آمریکا گفته است که ایالات متحده اطلاعات دقیقی به دست آورده است مبنی بر اینکه حزب الله در تعدادی از کشورهای اروپایی از جمله بلژیک، اسپانیا، ایتالیا و فرانسه انبارهای مخفی نیترات آمونیوم دارد. همچنین در برخی کشورهای اروپایی تعاملات مالی مشکوک حزب رصد شده است[2].

راهبرد ایران امنیت لبنان را در معرض تهدیدات خارجی قرار داده است. نمونه بارز این امر مشارکت فعال حزب الله در جنگ سوریه برای دفاع از رژیم بشار اسد است تا جاییکه حزب الله دیگر یکی از ارکان این جنگ و یکی از مهمترین طرفهای جنگ به شمار می رود. این مشارکت حزب الله بهای بسیار سنگینی از لحاظ اقتصادی، اجتماعی و امنیتی برای لبنان به همراه داشته است [3] که تجاوزهای هرگاه و بی گاه اسرائیل به خاک لبنان و در تیررس قرار گرفتن امنیت لبنان بارزترین نمونه آن است.

زندگی مردم لبنان نیز از پیامدهای دخالت ها و فعالیت های ایران در امان نمانده است چراکه نابسامانی اوضاع مملکت بر زندگی و آسایش مردم تأثیر می گذارد. بحران پسماندها هم پوشانی سیاست و اقتصاد و تأثیر آن بر زندگی مردم را نشان داد. همچنین بحران پاندمی کرونا از تأثیرات روابط سیاسی در گسترش کرونا پرده برداشت. اولین مورد ابتلا به کرونا در 20 فوریه 2020 میلادی گزارش شد که مربوط به خانمی بود که از شهر قم با پرواز تهران به

---

1 خالد کریزم، تنها به لبنان خلاصه نمی شود... چگونه ایران 4 کشور عربی را به حیاط خلوت خود بعنوان انبار تسلیحاتی بدل کرده است؟ روزنامه استقلال، (9 آگوست 2020)، تاریخ بازدید: 9 آگوست 2020. https://2u.pw/sUj5v

2 معاذ عمري، واشنگتن از وجود مخازن نیترات آمونیوم "حزب الله" در کشورهای اروپایی پرده بر می دارد، نشریه الشرق الأوسط، شماره (15270)، (18 سپتامبر 2020)، تاریخ بازدید: 5 اکتبر 2020. https://bit.ly/3iyHTxl

3 خیرالله خیرالله، "حزب الله".. من لبنان هستم و لبنان من است، نشریه الشرق، (29 جولای 2020)، تاریخ بازدید: 9 آگوست 2020. https://2u.pw/WO92o

لبنان آمده بود. بعدا ابتلای چندین نفر دیگری که با همان پرواز آمده بودند نیز تأیید شد. این مسأله سبب شد که برخی مقامات به منظور جلوگیری از انتقال ویروس به کشور توقف پروازها بین ایران و لبنان را خواستار شوند[1]. با اینکه دولت لبنان پروازهای بین دو کشور را در پایان فوریه 2020 میلادی متوقف کرد، اما ارتباطات غیر رسمی با ایران مخصوصا از طریق اعضای حزب الله همچنان ادامه یافت و دولت هم نمی تواند از ارتباطات و دیدارهای مقامات دو کشور جلوگیری کند[2]. علاوه بر آن، حزب الله با نظام درمانی که در اختیار دارد به موازات نظام درمانی دولتی در مدیریت این بحران نقش دارد. و بیمارستان رسول اعظم که توسط حزب الله اداره می شود، در شمار مراکز درمانی اورژانس کشور ثبت نشده است به همین سبب مقامات این بیمارستان در اعلام آمار ابتلا به کرونا و اینکه آیا افراد مبتلا به کرونا از ایران آمده اند، پنهان کاری می کند[3].

سوم: حضور ایران در لبنان، فرصت ها و چالشها

ممکن است ایران بتواند از فرصت های موجود در لبنان برای تقویت حضور خود استفاده کند. از طرفی این امکان نیز وجود دارد که حضور ایران در لبنان با چالش هایی مواجه شود که در آینده نقش ایران را کم رنگ و یا بی اثر کند. در رابطه با احتمالات ادامه و افزایش نفوذ ایران در لبنان چندین عامل وجود دارد که این احتمال را تقویت می کند و مهمترین این عوامل ماهیت مذهبی لبنان است که زمینه مناسبی را برای دخالت ایران و ادامه حضور این کشور فراهم می کند. ایران با تکیه بر ایدئولوژی مشترک توانسته است به لبنان نفوذ کند. و همین ایدئولوژی مشترک سبب شده است که سیاست های ایران بر افکار عمومی در جنوب لبنان و بقاع و جنوب بیروت سایه افکنده و با خود همراه کند. و جایگاه مذهب در اندیشه جمعی در منطقه ای که درگیر

---

1 محمد برکات، لبنان.. کرونا حکومت ایران را رسوا می کند، سایت العین، (8 مارچ 2020)، تاریخ بازدید: 9 آگوست 2020. https://bit.ly/30Wh1S6

2 عربي پست، برخی آن را "تقصیر" ایران می دانند... کرونا باعث فروپاشی نظام لبنان یا کاهش نفوذ حزب الله، (12 مارچ 2020)، تاریخ بازدید: 9 آگوست 2020. https://2u.pw/jb9ac

3 اسحاق دیوان وجویل م. ابي راشد، لبنان: مدیریت بحران کوید 19 در زمان اعتراضات مردمی، وبسایت ابتکار اصلاح عربي، (7 می 2020)، تاریخ بازدید: 11 آگوست 2020. https://2u.pw/1vdgn

جنگ مذهبی است، به یک مسأله محوری بدل شده است[1].
هیچ کشور و قدرت منطقه ای و بین المللی به جز ایران این موقعیت را ندارد که یک بافت اجتماعی منسجم در لبنان را با خود همراه داشته باشد. این بافت اجتماعی خود را بخشی از ایران دانسته و از نفوذ ایران در کشور در مقابل قدرتهای دیگر حمایت می کند. بی تردید ایران از اوضاع بحرانی لبنان استفاده کرده و در نبود دولت شیعی رقیب دیگر، به عنوان حامی شیعیان حضور خود را در لبنان تقویت خواهد کرد. مضاف بر اینکه ایران با انحصار مرجعیت دینی شیعیان در قم و مرجعیت سیاسی به دست ولی فقیه، شیعیان را دنباله رو خود کرده است[2]. مذهب گرایی سدی در مقابل نجات لبنان از دام دخالتهای خارجی مخصوصا دخالت های ایران است. همچنین همین مذهب گرایی در لبنان مانع از کارکرد نظام سیاسی است که ساختار دموکراسی مذهبی نمی گذارد یک دولت ملی واقعی به وجود آید که ارزشهای وطن دوستی و زندگی مسالمت آمیز به دور از ائتلافها و دنباله روی از دستور العمل های خارجی ها، بر آن حاکم باشد.
علاوه بر عامل مذهب، جایگاه و توانمندی هایی که حزب الله در لبنان دارد، فرصتی برای ادامه نفوذ ایران در لبنان به حساب می آید. حزب الله پیرو ولایت فقیه است یعنی ولی فقیه رهبر حزب است و افراد حزب از دستورات ولی فقیه تبعیت می کنند و رهبران حزب از جانب ولی فقیه منصوب می شوند. این ارتباط دینی عقیدتی و سیاسی با مرجعیت سیاسی ایرانی (ولایت فقیه) به حزب الله ماهیت ایرانی داده است یا به عبارتی دیگر این حزب بخشی از راهبرد ایران در عرصه نبرد در لبنان و منطقه است[3]. این ارتباط، نقطه قوت حضور ایران در لبنان به شمار می رود مخصوصا با امکاناتی که حزب الله در اختیار دارد و گستره نفوذش که در داخل و خارج لبنان در حال افزایش است. این مسأله باعث تقویت و تداوم حضور ایران است و امتیازی است که ایران در مقابل رقبای دیگر خود در لبنان در اختیار دارد.

---

1 Ali Hashem, The United States Is Pushing Lebanon Further Into Iran's Embrace, foreign policy, (July 16, 2020), Aug. 11, 2020. https://2u.pw/RbOZB

2 اسامة زايدی، "مذهب گرایی دینی و تأثیر آن بر ثبات سیاسی در کشور- بررسی وضعیت لبنان"، (پایان نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده، دانشگاه العربي بن مهيدي ام البواقي، 2016-2017)، ص 85.

3 رجائی سلامه جرابعة، "راهبرد ایران در مورد امنیت ملی عرب در منطقه خاورمیانه 1979-2011"، (پایان نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده، دانشگاه الشرق الأوسط، 2012)، ص 56.

امتیازات ایران در لبنان به این موارد محدود نمی شود و ایران ائتلاف های دیگری در لبنان ایجاد کرده است بنابر این قدرت و نقش ایران در لبنان تنها به رابطه این کشور با حزب الله و نفوذ این حزب در معادلات سیاسی و اقتصادی لبنان خلاصه نمی شود بلکه ایران با تعدادی از نیروها و احزاب لبنانی دیگری نیز هم پیمان است[1] و از وجود جریانات لبنانی رقیب که از سوی کشورهای رقیب ایران حمایت شوند، هم خبری نیست.

از سویی دیگر ایران از بحران اقتصادی لبنان و نبود کمک های خارجی برای لبنان استفاده می کند. فشارهای بین المللی و تحریمهای اقتصادی که به خاطر ارتباط با ایران، لبنان را درگیر کرده است و همچنین نیازهای اقتصادی لبنان زمینه مناسبی را برای ایران فراهم کرده تا طرحهای تجاری و کمک های اقتصادی خود را به دولت لبنان ارائه کند. و در شرایطی که قدرت های منطقه ای و بین المللی از ارائه جایگزین اقتصادی به لبنان خودداری می کنند، ایران تنها گزینه موجود است[2]. این امر حضور ایران در لبنان را در مقایسه با سایر کشورهای دیگر خلیجی و غربی بیش از پیش تقویت می کند.

اما در مورد چالشهایی که ممکن است باعث کاهش نفوذ ایران در لبنان شود، به مهمترین آنها به شرح زیر اشاره می کنیم: افزایش نارضایتی شیعیان لبنان از ایران. اعتراضات مردمی که در 17 اکتبر سال 2019 میلادی روی داد چالشی بر سر راه حضور ایران و قدرت حامیان ایران در لبنان به شمار می رود. زیرا این اعتراضات که در شهرهای صیدا، عرقوب، نبطیه، کفرمان و صور روی داد، با آنکه در برخی مناطق تعداد تظاهر کنندگان اندک بودند، اما از این لحاظ که در مناطق تحت سیطره حزب الله روی داد، در نوع خود بی سابقه بود[3]. از این نظر که شیعیان خواهان برکناری طبقه حاکم شدند که بیشتر آنها از هم پیمانان حزب الله هستند و حزب الله تأثیر زیادی بر اوضاع سیاسی

---

1 وائل نجم، خیزش لبنان... بازیگران فعال و فرجام، سایت نون پست، (10 نوامبر 2019)، تاریخ بازدید: 11 آگوست 2020. https://bit.ly/2FjrpM2

2 نشریه العرب، ادامه سفر لاریجانی برای تسلط ایران بر لبنان، شماره 11623، (20 فوریه 2020)، تاریخ بازدید: 10 آگوست 2020. ص6. https://bit.ly/3jPbxA7

3 شفیق شقیر، "ناآرامیهای لبنان: انگیزه ها، بازیگران و پیامدها"، گزارشات، (دوحه: مرکز مطالعات الجزیره، 23 دسامبر2019)، ص6.

لبنـان دارد بـرای ایـران چالـش بـه شـمار می رود[1].
در کنـار ایـن چالـش داخلـی در مقابـل نفـوذ ایـران و هـم پیمانانـش، فشـارهای روز افـزون آمریـکا بـر ایـران و هـم پیمانانـش می توانـد عامـل دیگـری باشـد کـه آینـده نفـوذ ایـران در لبنـان را بـا مشـکل مواجـه می کنـد. تحریمهـای آمریـکا علیـه ایـران و حـزب الله آنـان را در بحـران مالـی سـختی قـرار داده و مانـع بزرگـی در مقابـل اهـداف و سیاسـت هـای ایـران در لبنـان بـه حسـاب می آیـد. ایـن بحـران مالـی ایران بـر نقش حـزب الله و پیروانـش و نهادهـای وابسـته نیـز تأثیـر گـذار بـوده اسـت زیـرا کـه ایـن حـزب در طـول دهـه هـای گذشـته پیـروان خـود را بـا نهادهـای تأمیـن کننـده ایـرانی ارتبـاط داده اسـت و اکنـون ایـن نهادهـا دیگـر قـادر بـه ادامـه حمایـت نیسـتند[2].
فشـارها و تحریمهـای بیـن المللـی علیـه ایـران و هـم پیمانانـش درمنطقـه و لبنـان راههـای ارسـال کمـک هـای مالـی و تسـلیحاتی ایـران بـه حـزب الله را می بنـدد. و افـراد و نهادهایـی کـه در تأمیـن نیازهـای مالـی ایـران و حـزب الله تعامـل داشـته باشـند، نیـز مـورد تحریـم قـرار می گیرنـد. در ایـن راسـتا چندیـن تـن از افـراد، فرماندهـان و شـرکت هـا و نهادهـای وابسـته بـه حـزب الله در لبنـان از جملـه نماینـدگان پارلمـان در لیسـت سـیاه تحریمهـا قـرار گرفتـه انـد[3]. "قانـون قیصـر بـرای حمایـت از غیـر نظامیـان سـوریه" کـه بـا هـدف فشـار بـر رژیـم سـوریه و هـم پیمانانـش از جملـه حـزب الله وضـع شـده اسـت، حربـه اخیـر در ایـن راه اسـت و احتمـال دارد کـه بـاز هـم شـاهد بـروز ایـن نـوع حربـه هـا باشـیم[4].
عـلاوه بـر آن، اقـدام دیگـری کـه در سـطح بیـن الملـل صـورت گرفتـه ایـن اسـت کـه کشـورهای دیگـری همچـون آلمـان، هلنـد، کـوزوو، آرژانتیـن، کلمبیـا، هنـدوراس، گواتمـالا و همچنیـن شـورای همـکاری خلیـج و اتحادیـه کشـورهای عـربی در یـک اقـدامی حـزب الله را در ردیـف سـازمانهای تروریسـتی قـرار داده انـد[5]. پیامدهـای ایـن مسـأله نیـز تأثیـر منفـی بـر فعالیـت حـزب الله در داخـل و خـارج لبنـان و در

---

1 عربی پسـت، لبنان ، عراق یا سـوریه .. امپراطوری چهارم ایران در کدام یک از این کشورها فرو می پاشد. (27 نوامبر 2019)، تاریخ بازدید: 11 آگوست 2020. https://2u.pw/P2AMO

2 فـراس الیاس، بعد از اعتراضات مردمی درعراق.. جایگاه ایران در رویدادهای لبنان کجاسـت؟،نون پسـت، (28 اکتبر 2019)، تاریخ بازدید: 10 آگوست 2020. https://bit.ly/30VMyDx

3 International Institute for Iranian Studies, Annual Strategic Report 2019, Ibid, p180.

4 حنین غدار، قانون قیصر به مرحله اجرا در می آید (بخش دوم) فشار بر حزب الله در لبنان، انستیتو سیاست خاورنزدیک واشنگتن، (12 ژوئن 2020)، تاریخ بازدید: 9 آگوست 2020. https://2u.pw/rjEkV

5 BBC عربی، حزب الله لبنان: ریشه ها و سرچشمه های نفوذ، (30 آپریل 2020)، تاریخ بازدید: 11 آگوست 2020. https://bbc.in/3516Dd9

نتیجه تأثیر منفی بر حضور و نقش ایران در لبنان خواهد داشت.
بحران اقتصادی بی سابقه ای که هم اکنون گریبانگیر ایران شده است، مانع از آن است که ایران بتواند به هم پیمانان خود کمک کرده و یا به وعده هایی که به کشورها سپرده است، جامه عمل بپوشاند. ایران تلاش دارد چنین وانمود کند که حامی و پشتیبان لبنان است. اما در شرایطی که خودش در داخل در عرصه های سیاسی، اقتصادی و درمانی با بحران دست و پنجه نرم می کند و از طرفی هم در سطح بین الملل در انزوا قرار گرفته است، در چنین شرایطی که ایران نمی تواند بحران خود را چاره سازی کند، چگونه می تواند بحران لبنان را حل کند از سویی دیگر کشور لبنان هم از بیم تحریمهای اقتصادی و انزوای بین المللی نمی تواند گزینه همکاری اقتصادی با ایران را بپذیرد[1]. زیرا لبنان در شرایطی قرار ندارد که بتواند در مقابل تبعات این تحریم تاب بیاورد.
قانون قیصر در آن واحد هم برای لبنان یک فرصت به حساب می آید و هم می تواند یک چالش باشد. اگر اعتراضات مردمی در لبنان به ثمر نشیند و سبب شود که به دور از نفوذ و دخالت حزب الله یک حکومت دیگری روی کار آید، می توان گفت که این قانون یک فرصتی برای اعمال فشار بیشتر بر حزب الله است که به دنبال آن حکومت جدید در تمام قراردادهایی که حکومت قبلی تحت فشار حزب الله با رژیم سوریه امضا کرده و به اقتصاد لبنان آسیب زده است، تجدید نظر کند. و عکس این قضیه نیز می تواند صدق کند.
همزمان با اعتراضات مردمی در لبنان نسبت به حضور و دخالت ایران، در داخل ایران نیز اعتراضات مردمی مشابهی دیده می شود. زیرا هزینه حضور ایران در لبنان و منطقه و فعالیت های سپاه پاسداران انقلاب اسلامی برای اجرای سیاست های ایران در منطقه، سبب شده است که نظام حاکم در ایران در اداره اقتصاد این کشور ناتوان بماند. و این مسأله نگرانی اقشار مختلف جامعه ایرانی را برانگیخته است[2]. به همین سبب هر از چند گاهی شاهد بروز اعتراضات مردمی در شهرهای مختلف ایران هستیم که به دخالت های

---

1 کارول صباغ، سیاستمدران می گویند: دیدار لاریجانی از لبنان یک توهین است و نفوذ ایران را تقویت می کند، پایگاه خبری العین، (18 فوریه 2020)، تاریخ بازدید: 11 آگوست 2020. https://2u.pw/BTrDv
2 محجوب زویری، نقش منطقه ای ایران در جهان عرب و بازتاب آن بر رابطه بین دولت و ملت ایران، ابتکار اصلاح عربی، (13 جولای 2020)، ص2. تاریخ بازدید: 11 آگوست 2020. https://2u.pw/wd25J

پر هزینه ایران در منطقه اعتراض دارند.
با این جزئیات به این نتیجه رسیدیم که چالشهایی که ایران در لبنان با آن مواجه است، بیش از فرصت هایی است که در اختیار دارد و بنا بر این، احتمال دارد که در آینده شرایط در لبنان به نحوی دگرگون شود که به حضور و نقش ایران چندان روی خوش نشان ندهد.
خلاصه
اگر حضور ایران در لبنان را واکاوی کنیم در می یابیم که ایران از اوایل دهه هشتاد حضور خود را در عرصه امنیتی و فرهنگی در لبنان ایجاد کرد و کم کم به عرصه های سیاسی و اقتصادی توسعه داد و با استفاده از شرایط بحرانی این کشور به حمایت نظامی، اقتصادی، سیاسی، ایدئولوژی، رفاهی و فرهنگی هم پیمانان خود پرداخته و آنان را به بخشی از ایران تبدیل کرد و بدین ترتیب حضور و نقش خود را در لبنان تقویت کرد.
علی رغم تبلیغات گسترده سیاسی و رسانه ای ایران که خود را مهمترین حامی دولت و ملت لبنان معرفی می کند، اما این واقعیت را باید پذیرفت که ایران هم اکنون با بحرانهای عدیده ای دست به گریبان است و در چنین شرایطی تنها از حزب الله حمایت می کند و حتی دیگر اقشار شیعه که از ولایت فقیه پیروی نمی کنند از حمایت ایران محروم هستند. و بعد از هر جنگی که به لبنان تحمیل می شود، کشورهای خلیج و در رأس آنها عربستان سعودی که در بازسازی لبنان سهم عمده دارد، به کمک لبنان می شتابند و قدرت های بین المللی از جمله ایالات متحده و فرانسه و اتحادیه اروپا به لبنان کمک می کنند.
مسأله مذهبی و همچنین مسأله "مقاومت" و "دشمنی با اسرائیل" - که صرفا یک شعار تو خالی است - برای حضور ایران در لبنان یک امتیاز محسوب می شود. در حالیکه اگر نقش ایران را با نقش دیگر کشورهای بازیگر در لبنان مقایسه کنیم، نقش مذهب به آن سطح که ایران در رابطه خود با لبنان روی آن حساب کرده، کارآیی ندارد.
با مقایسه فرصت هایی که ایران در لبنان در اختیار دارد با چالشهایی که مانع حضور ایران در این کشور است، این احتمال می رود که در آینده شاهد کم رنگ شدن نقش ایران در لبنان باشیم. مخصوصا بعد از اینکه از یک سو ماهیت اصلی حضور ایران در لبنان و پیامدهای منفی آن برای این کشور روشن شده است، و از سوی دیگر فشارها و تحریمهای بین المللی به رهبری آمریکا با

هدف جلوگیری از نفوذ منطقه ای ایران اتخاذ شده و اخیرا کشورهایی چون آلمان و فرانسه هم به آن پیوسته اند و اقداماتی هم در این راستا صورت گرفته است. بنابراین می توان گفت بحرانی که امروز گریبانگیر حزب الله است برخاسته از چندین عامل داخلی و خارجی است. برخی ناشی از فعالیت های داخلی این حزب است و برخی دیگر از ارتباط حزب الله با راهبرد ایران ناشی می شود. لذا می توان گفت چالشی که امروز ایران با آن دست به گریبان است در آینده حزب الله لبنان را نیز دچار خواهد کرد. و اگر رئیس جمهور آمریکا دونالد ترامپ برای بار دوم انتخاب شود، سرنوشت حزب الله تفاوت چندانی با سرنوشت ایران نخواهد داشت.
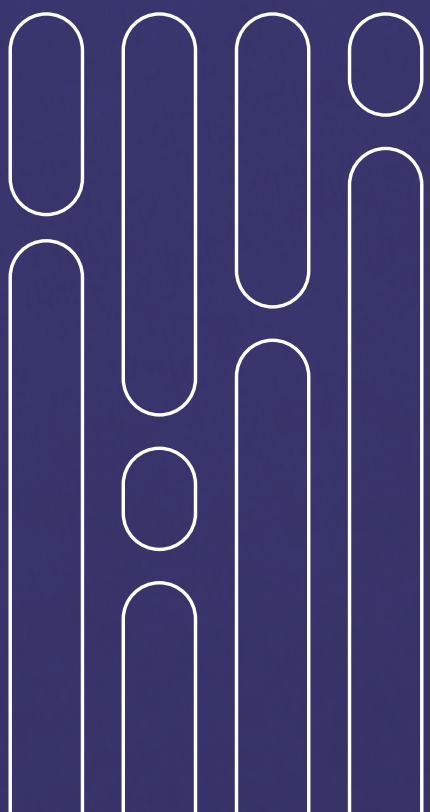
info@rasanahiiis.com
@rasanahiiis
www.rasanah-iiis.org